חלבלוב פושט Euphorbia prostrata גדל בגינות ובין גידולי שלחין (אוגוסט 2020)

ערגה אלוני

חלבלוב פושט (משפחת החלבלוביים) הוא עשבוני חד שנתי, זוחל שחדר לארץ בשנות ה-60 של המאה ה-20, והפך למין פולש המצוי בגינות מושקות ובין גידולי שלחין.

הצמח חד ביתי, לרוב שרוע, בעל גבעולים דקים המתארכים עד 15 ס"מ. צבעם ירוק אדמדם בצד החשוף לשמש ובצד זה הגבעולים שעירים. הצד המונח על הקרקע ירוק וקרח. כמו למיני **חלבלוב** אחרים הצמח מכיל שרף שהוא מוהל חלבי המשתחרר כאשר ביבי השרף נחתכים. שרף רעיל זה מונע כרסום חלקי הצמח ע"י בע"ח (פאהן 1987). העלים חלקים פשוטים נגדיים, דמויי ביצה, שפתם משוננת שינון עדין (פינברון-דותן, דנין, 1991). שולי העלה מעוטרים במסגרת צרה בצבע אדום חום. העלים נישאים על פטוטרת קצרה כמעט יושבים, צבע פניהם ירוק חום אדמדם, צדם התחתון ירוק אפור. אורכם כ-10 מ"מ, רוחבם כ- 6 מ"מ. במצב של עקה זוגות העלים ניצבים ונצמדים זה לזה.

מימין: הצמח בעל ענפים שרועים. משמאל: העלים פשוטים נגדיים הגבעול עם גוון חום אדמדמם. צילמה ערגה אלוני©

הפרחים חד-מיניים, מסודרים בתפרחות צפופות לרוב על ענפי משנה המסורגים על הציר הראשי. התפרחת הקטנה נקראת כוסית (נראית כמו פרח בן 5 עלים), צורתה דמוית "כוס" אורכה 1 מ"מ, בנויה מעטפת עלים בראשה 5 בלוטות ארגמניות (מדמים עלי כותרת), הפרחים חבויים בתוך הכוסית. במרכזה פרח אחד נקבי וסביבו 4 פרחים זכריים בעלי אבקן אחד. הפרח הנקבי מתבגר בטרם בגרו האבקנים (זהרי 1978). השחלה עילית נישאת על עמוד קצר (גינופור), היא בת 3 מגורות מעוטרות בשני טורי שער על קרין הגב. בראש השחלה שלוש צלקות קצרות הנחשפות חלקית מחוץ לכוסית. העמוד הנושא את השחלה, מתארך ומתכופף לכוון הקרקע. אך יש כוסיות בהן השחלות לא הופרו: העמוד הנושא אותן מזדקר ומתנשא לגובה 2 מ"מ. יש גם שחלות פוריות בודדות הנישאות לגובה ומתכופפות מטה בשלב מאוחר בהתבגרותן. הפרי הלקט הנפתח ב- 3 קשוות, בכל מגורה זרע אחד. הזרעים חומים בהירים קטנים מ1 מ"מ, מגוממים עם כמה רכסי רוחב בולטים. חרקים קטנים (לא מזוהים), ביקרו בשעות הבוקר בין התפרחות. ידוע שהפרחים מואבקים ע"י זבובים חיפושיות קטנות וחרקים אחרים (זהרי 1978).

מימין: תפרחת חבלוב פושט, כוסית עם בלוטות אדומות. באמצע: פרי הלקט נטוי או נישא על עמוד היוצא ממרכז השחלה. משמאל: פרחים נקביים שלא הופרו והלקט נטוי שם שערות.צילומים ערגה אלוני©

מוצאו של חלבלוב פושט הוא מאמריקה הטרופית. הצמח גדל מהר מייצר זרעים רבים כבר על צמחים צעירים ומתמודד בהצלחה בתנאים של מיעוט מים וטמפרטורות גבוהות בקיץ. הוא נפוץ בשטחי שלחין ובגינות מושקות בקרינה מלאה. פרט יחיד עשוי לכסות שטח של 20-30 סמ"ר, צמחים בעציצים מתחרים על משאבי הקרקע והמים עם מינים תרבותיים. הוא מצוי בקרקעות מופרעות וגדל גם בסדקים בין אבני המדרכות בעיר בקרינה מלאה. בתנאים אלה הוא שרוע לחלוטין. בחצי צל הגבעולים מזדקפים לגובה של כ- 10 ס"מ. מצוי בארץ בגולן בגליל התחתון, עמק יזרעאל, שרון, פלשת, כרמל, גלבוע, שומרון, שפלה, הרי יהודה, צפון הנגב הר הנגב ובקעת ים המלח.

מימין: מקבץ של הלקטים בשלים. משמאל: ההלקט נפתח בשלוש קשוות. צילמה ערגה אלוני©

בעולם מצוי הצמח במרכז אמריקה ובדרומה, בדרום אפריקה ובדרום מזרחה, במזרח התיכון, אירופה, אוסטרליה, הודו ומזרח אסיה.

שימושים בצמח: חליטת תכולת הצמח נמצאה יעילה בהודו לטיפול בטחורים מדממים. טבליות מתמצית הצמח משווקים שם כתרופה לריפוי טחורים. בדיקת תכולת החומרים הראתה שהוא מכיל פלבנואידים, וחומצות פנוליות שהם בעלי תכונות אנטי דלקתיות ומשככי כאבים.

מימין: חלבלוב זוחל המין הקרוב לחלבלוב פושט הבלוטות בראש הכוסית לבנות.

המין הקרוב לו הוא **חלבלוב זוחל**, סימן ההיכר שלו כוסיות עם בלוטות לבנות הנראה כמו פרח לבן.

ספרות:

זהרי מ 1978 כל עולם הצמחים (מהדורה 3). עם עובד. עמ' 471-474.

פאהן א 1987 אנטומיה של הצמח. הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 173-181.

פינברון-דותן נ ודנין א 1991 המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.

———————————————————————-

Chapano C and Mugarisanwa NH 2003 Plants of the Matobo District National Herbarium and Botanic Garden, Zimbabwe Page 17: 55-61.

Mapaura A and Timberlake J (eds.) 2004 A checklist of Zimbabwean vascular plants Southern African Botanical Diversity Network Report No. 33 Sabonet, Pretoria and Harare p.41.

Phiri PSM 2005 A Checklist of Zambian Vascular Plants Southern African Botanical Diversity Network Report No. 32 Page 48.

Setshogo MP 2005 Preliminary checklist of the plants of Botswana. Sabonet Report no. 37. Sabonet, Pretoria and Gaborone Page 56. as Chamaesyce prostrata.

Flora of china: www.floras.org

Flora of Zimbabwe: www.zimbabweflora.co.zw

Flora of india: www.florwers.net

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

לציטוט: אלוני ע. 2020, חלבלוב פושט Euphorbia prostrata גדל בגינות ובין גידולי שלחין (אוגוסט 2020). פורחי החודש, כתב-עת "כלנית", מספר 7.
https://www.kalanit.org.il/euphorbia-prostrata-08-2020